

ТАҚРИЗ

ба автореферати Саидиброимов Шозодаibroҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси

5.3. Педагогика (5.3.1. Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот) пешниҳод шудааст

Дар замони Истиқлоли давлатӣ дар Тоҷикистон ба масоили мубрами рушди илми педагогика, аз ҷумла таҳқиқи осори мутафаккирони тоҷику форс тавачҷуҳ бештар гардид. Зеро дар давлатдорӣ миллӣ рӯҷӯ ба анъанаҳои маънавии гузашта, махсусан масъалаҳои тарбияи насли наврас ва ҷавон бо истифода аз мероси илмию фарҳангӣ ва ахлоқи ниёгон мавқеи хоса пайдо менамояд. Дар педагогикаи гузашта дар радифи педагогикаи назарӣ фалсафаи амалӣ, ки ба он роҳҳои давлатдорӣ, яъне сиёсати мудун, оиладорӣ, тарбияи атфол, ахлоқ ва ғайра дохиланд, қисми муҳими осори мутафаккирони тоҷику форсро дар бар гирифтааст. Ин аз он сабаб аст, ки ҳар давлат ва ҷомеа барои ҳифз ва устувор намудани асосҳои худ ба маърифати афрод ва оромию осудагӣ ниёз дорад. Бинобар ин мутафаккирон, адибон, муҳаққиқони илми педагогика ва сиёсатмадорони гузашта асарҳое дар бораи педагогикаи амалӣ, бахусус ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ, тарбияи ахлоқи ҷомеа ва хонавода таълиф карда буданд ва ба ин восита сахми бузурге дар илми фалсафа, педагогика, психология ва ахлоқ гузоштаанд. Аз мутафаккирони бузурги тоҷику форс, оид ба баррасии ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ хидмати мутафаккирони асрҳои X-XI-ро метавон зикр кард, ки осору афкорашон дар замони мо низ мавриди таҳқиқ ва истифода қарор гирифтаанд. Дар бораи осор ва таълимоти мутафаккирони зикршуда асарҳои таҳқиқотӣ

аз тарафи олимони тоҷик дар замони Иттиҳоди Шӯравӣ ва соҳибистиклолии кишварамон таълиф шудаанд, вале дар бораи ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ ба ҷуз баъзе аз мақолаҳо асари ҷомеъ дар Тоҷикистон таълиф нашудааст. Бинобар ин таҳқиқоти диссертатсионии Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич дар мавзӯи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс», чунон ки аз автореферати он маълум мешавад, таҳқиқоти нисбатан муфассал ва махсус дар илми педагогикаи муосир мебошад. Дар диссертатсия маълумоти муфассал ва зарурӣ дар бораи осор ва муҳтавои асосии афкори педагогии мутафаккирони асрҳои номбурда, бахусус ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири онҳо зикр шудааст.

Боби якуми диссертатсия “Асарҳои мутафаккирон ҳамчун сарчашмаи афкори педагогии рушди хирад” ном гузошта шудааст. Дар ин боб диссертант зарурати таҳқиқи мероси ин мутафаккиронро дар замони муосир, бахусус вобаста ба шароити имрӯз бамаврид таъкид кардааст. Аз ҷумла исбот шудааст, ки мутафаккирони асрҳои X-XI аз қабилҳои Рӯдакӣ, Фирдавӣ, Сино, Носири Хусрав ва дигар ҳамасронӣ онҳо аз ҷумлаи адибон ва шахсиятҳои нодир буданд, ки бо зиндагии хоксорона, донишмандона ва дунявигароёнаи худ ва ҳамеша бо мардум будан ва безътино будан ба қавоиди динӣ ва дунявии таҷаммулгаро аз дигарон фарқ доштанд. Бинобар ин осори зиёди онҳо, ки дар улуми замонаш дар адабиёт, фалсафа, нучум, риёзиёт, тиб, шарҳу тафсир ва амсоли инҳо таълиф шудаанд, гувоҳи бузургӣ ва мақоми баланди онҳо дар таърихи тамаддуни форсизабонон мебошад.

Боби дуюми рисола “Таҳлили ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар осори мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс” ба тавсифи моҳияти ахлоқ ва ҷойгоҳи он дар ҷомеаи муосир ва роҳҳои

ташаккули хирад ва сирати миллӣ ташхис дода шудааст. Шиносоӣ бо ин боб нишон медиҳад, ки диссертант мавзӯи асосии таҳқиқро ҳам аз ҷиҳати назарияи умумии илми ахлоқ ва ҳам аз ҷиҳати таҳқиқи осори мутафаккирон хуб медонад ва хулосаҳояш дуруст мебошанд. Хулосаи диссертант дуруст аст, ки таълимоти мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс доир ба тағйирпазир будани хирад, ҳулку атвори инсон, дорои характери илмӣ мебошад. Андешаҳои ӯ, дар таълимоти ахлоқӣ, барои ҷомеаи мо имрӯз бисёр арзишманданд. Ин таҳқиқот барои тарбияи ахлоқӣ ва худшиносӣ худогоҳии насли муосир дорои арзиши баланди илмӣ буда, дар фаъолияти педагогӣ тарбиявӣ ва корҳои тарғиботӣ метавонад самаранок истифода шавад.

Боби сеюм “Ҳамбастагӣҳои ташаккули хирад ва сирати миллӣ дар осори мутафаккирони асрҳои X-XI ва этнопедагогика” шаҳодат медиҳад, ки муаллиф осори мутафаккирони мавриди назарро хеле хуб таҳлил кардааст ва хусусиятҳои муҳими андешаҳои педагогии онҳоро равшан ва дуруст муайян намуда, бо афкори таълимии этнопедагогика алоқаманд намудааст, ҳамбастагӣ ва нақши афкори мутафаккирони асрҳои X-XI ва этнопедагогикаро дар таълиму тарбияи насли наврас ва ҷавон дар замони муосир муайян ва асоснок намудааст.

Боби чоруми рисолаи муаллиф “Истифодаи ғояҳои рушди хирад барои ташаккули сирати миллӣ дар раванди муосири таҳсилот” унвон намудааст. Масъалаҳое, ки дар ин боб мавриди таҳлил қарор гирифтаанд, аз ҷиҳати илмӣ актуалӣ буда, дарки ҳуби диссертантро роҷеъ ба проблемаҳои мубрами ҷомеаи муосир, хусусан ҷомеаи тоҷикистонӣ, нишон медиҳанд. Муаллиф роҳҳои истифодаи ғояҳои рушди хирад барои ташаккули сирати миллӣ дар раванди муосири таҳсилотро моҳирона ба таҳқиқ фаро гирифта, роҳҳои ба кор бурдани афкори педагогии мутафаккиронро дар таълиму тарбияи насли наврас

дар замони муосир асоснок карда, баррасӣ намудааст. Ин боби диссертатсия низ дар тарбияи насли наврас ва ҷавон дар замони беист устувор гардидани гурӯҳҳои террористӣ, экстремистиву ифротгаро дорои аҳамияти хос аст.

Дар боби панҷуми диссертатсия “Раванди амалишавии арзишҳои педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс дар муассисаҳои таҳсилоти умумии Тоҷикистон (дар мисоли муассисаҳои таълимии интихобии ВМКБ) муаллиф натиҷаҳои дар рафти озмоиш дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ бадастмомадаро ҷой додааст. Озмоиш дар асоси мазмун ва муҳтавои диссертатсия мақсаднок анҷом дода шуда, натиҷаҳои назаррасро ба даст овардааст.

Дар хулосаи диссертатсия муаллиф натиҷаҳои таҳқиқоти хешро ҷамъбаст карда, ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллий дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форсро собит намудааст. Феҳристи адабиёти дар диссертатсия истифодашуда бо мавзӯи таҳқиқнамудаи муаллиф таносуби мантиқӣ дошта, эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқро қомилан таъмин менамоянд.

Дар илми педагогикаи муосири миллий афкори педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс оид ба ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллий бори нахуст дар шакли рисолаи диссертатсионӣ мавриди таҳқиқоти бисёрпаҳлӯ қарор гирифта, баррасию муайян кардани хусусиятҳои асосии афкори ин мутафаккирон оид ба мавзӯи болозикр аз навгониҳои илмии таҳқиқ махсуб мешаванд. Бинобар нав ва актуалӣ будани мавзӯи таҳқиқ, натиҷаҳои онро метавон дар қорҳои минбаъдае, ки иртибот бо таълиму тарбия доранд, аз ҷумла дар мурағбат сохтани барномаҳои дарсӣ, китобҳои дарсиву таълимӣ, васоити гуногуни таълимӣ, қорҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва дигар навъҳои қорҳои илмӣ-таълимӣ истифода кард.

Дар маҷмӯъ автореферати диссертатсия мухтаво ва мавзуи умумии онро пурра инъикос менамояд. Мақолаҳои дар охири автореферат дарҷгардида, ки иборат аз 56 номгӯй мебошанд, бо мавзуи қор қомилан мувофиқат намуда, 21-тои онҳо дар маҷаллаҳои аз ҷониби ҚОА назди Президентга Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҚОА ҚР тасдиқшуда ҷоп гардидаанд.

Аннотатсияи диссертатсия, ки бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ дар охири автореферати диссертатсия оварда шудааст, моҳияти илмӣи диссертатсияи мазкурро ба таври фишурда инъикос менамояд. Ҳамин тариқ, диссертатсияи Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс», ки таҳти мушовирии доктори илмҳои педагогӣ, дотсент Ҷумъа Булбулов иҷро шудааст, қори илмӣю таҳассусӣ ба охирирасида буда, арзишманд доништа мешавад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия:

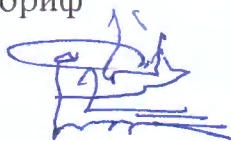
Аз таҳлили автореферат муайян гардид, ки таҳияи рисолаи диссертатсионӣ ва автореферат ба меъёрҳои "Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣи докторӣ (PhD), номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмӣи нашршуда" ҷавобгӯ буда, автореферати диссертатсия мухтавои фишурдаи рисоларо инъикос намуда, асоснокии қори таҳқиқотӣи дар диссертатсия анҷомдодаро собит мекунад.

Хулоса, диссертатсияи Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс» ба талаботи "Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ", ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 ва бо тағйири иловаҳо аз 26-уми июни соли 2023, таҳти №295 тасдиқ шудааст, мувофиқ

буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3. Педагогика (5.3.1. Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот) мебошад.

Муқарриз:

доктори илмҳои педагогӣ, профессор,
ходими пешбари илмии шуъбаи педагогика ва
психологияи Пажӯҳишгоҳи рушди маориф
ба номи Абдурахмони Ҷомии
Академияи таҳсилоти Тоҷикистон

Раҳимзода Х.

Имзои Раҳимзода Х-ро тасдиқ мекунам:

Мудири ШК ва КМ-и ДРМ
ба номи А. Ҷомии АРМ

Ҳакимова Х.

Маълумот барои тамос:

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯч. Адҳамов, 11/2

E-mail: prmatt@maorif.tj. Тел.: (+992-32) 227-45-25, 227-46-00.

« 12 » сентябр 2026 с.